

2090

M.A. (Political Science) Fourth Semester
Paper – XIII: Indian Political Thought – II (Compulsory)
(In all mediums)

Time allowed: ~~3~~ Hours

Max. Marks: 80

NOTE:

Note: Attempt 50% of Total Questions of Question Paper. Time: 2 Hours
All will carry equal marks. Fraction will be lower digit.

I. Write short notes on any ten the following:-

- a) How does Gandhi define *Ahimsa* in positive sense?
- b) Write the importance of Rowlett *Satyagraha*.
- c) Mention important organizational principals of *Satyagraha*.
- d) Write Gandhi's views on the economic dimension of *Swaraj*
- e) Write the influences of major western thinkers on Ambedkar's thought?
- f) Write the objectives of Peoples Education Society of Ambedkar.
- g) Write the major arguments of Ambedkar in 'Who were the Shudras'?
- h) Mention Ambedkar's idea of 'Broken Man'.
- i) Write two features of traditional humanist philosophies according to M.N. Roy.
- j) Explain the objectives of M.N. Roy's Radical Humanism.
- k) Write Lenin's views on the issue of colonial revolution.
- l) Explain M.N. Roy's views on the role of political parties in parliament democracy.
- m) Explain the concept of 'Total Revolution'.
- n) Mention two influences on Nehru's socialist ideas.
- o) Write important leaders of Congress Socialist Party. (10x2)

UNIT – I

- II. Explain the importance of the concept of non-violence and the techniques of civil resistance developed by Gandhi. (15)
- III. Examine in detail Gandhi's views on the different dimensions of *Swaraj*. (15)

UNIT – II

- IV. Examine Ambedkar's views on the issue of Caste in his important writings. (15)
- V. Discuss how Ambedkar perceive the idea of democracy to establish an egalitarian society in India? (15)

UNIT – III

- VI. Examine different perspectives emerged in Roy- Lenin controversy and its implications. (15)
- VII. Critically discuss M.N. Roy's views on 'Radical Humanism'. (15)

UNIT – IV

- VIII. Critically discuss the features of Nehru's socialist model of economic development. (15)
- IX. Examine the contribution of Jayaprakash Narayan's concept of Socialism. (15)

x-x-x

(Hindi and Punjabi versions enclosed)

P.T.O.

(2)

ਨੋਟ: ਕਿਨ੍ਹੀ ਪਾँਚ ਪ੍ਰਸ਼ਨਾਂ ਦੇ ਉਤਰ ਦੇ। ਪ੍ਰਤ੍ਯੇਕ ਭਾਗ (1-4) ਦੇ ਏਕ-ਏਕ ਪ੍ਰਸ਼ਨ ਕਾ ਚਯਨ ਕਰੋ। ਪ੍ਰਸ਼ਨ-1 ਅਨਿਵਾਰਯ ਹੈ।

*_**_*

- ਨਿਮਨਲਿਖਿਤ ਮੇਂ ਸੇ ਕਿਨ੍ਹੀ ਦਸ ਪ੍ਰਸ਼ਨਾਂ ਕਾ ਉਤਰ ਦੇ:-
(ਕ) ਗਾਂਧੀ ਅਹਿੰਸਾ ਕੋ ਸਕਾਰਾਤਮਕ ਅਰਥੋਂ ਮੇਂ ਕੈਸੇ ਪਰਿਭਾਸ਼ਿਤ ਕਰਤੇ ਹੈ?
(ਖ) ਗੈਲਟ ਸਤ੍ਯਾਗ੍ਰਹ ਕਾ ਮਹਤ੍ਵ ਲਿਖਿਏ।
(ਗ) ਸਤ੍ਯਾਗ੍ਰਹ ਕੇ ਮਹਤ੍ਵਪੂਰਨ ਸੰਗਠਨਾਤਮਕ ਸਿਧਾਂਤਾਂ ਕਾ ਉਲੇਖ ਕਰੋ।
(ਘ) ਸੁਰਾਜ ਕੇ ਆਰਥਿਕ ਆਯਾਮ ਪਰ ਗਾਂਧੀ ਕੇ ਵਿਚਾਰ ਲਿਖੋ।
(ਙ) ਅੰਬੇਡਕਰ ਕੇ ਵਿਚਾਰ ਪਰ ਪ੍ਰਮੁਖ ਪਸ਼ਿਚਮੀ ਵਿਚਾਰਕਾਂ ਕੇ ਪ੍ਰਭਾਵ ਕੋ ਲਿਖੋ।
(ਚ) ਅੰਬੇਡਕਰ ਕੀ ਪੀਪੁਲਸ ਏਜੂਕੇਸ਼ਨ ਸੋਸਾਇਟੀ ਕੇ ਉਦੇਸ਼ਯ ਬਤਾਓ।
(ਛ) 'ਹੂ ਕਰ ਦੀ ਗੁਰਾ' ਮੇਂ ਅੰਬੇਡਕਰ ਕੀ ਪ੍ਰਮੁਖ ਦਲੀਲੇਂ ਲਿਖੋ।
(ਜ) 'ਬ੍ਰੋਕਨ ਮੈਨ' ਕੇ ਅੰਬੇਡਕਰ ਕੇ ਵਿਚਾਰ ਲਿਖੋ।
(ਝ) ਏਮ.ਏਨ.ਰੌਯ ਕੇ ਅਨੁਸਾਰ ਪਾਰਮਪਰਿਕ ਮਾਨਵਤਾਵਾਦੀ ਦਰਸ਼ਨ ਕੀ ਦੋ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ਤਾਏਂ ਲਿਖੋ।
(ਞ) ਏਮ.ਏਨ.ਰੌਯ ਕੇ ਕਟਰਪੰਥੀ ਮਾਨਵਤਾ ਕੇ ਉਦੇਸ਼ਯਾਂ ਕੀ ਕ੍ਯਾਕ੍ਯਾ ਕਰੋ।
(ਟ) ਔਪਨਿਵੇਸ਼ਿਕ ਕ੍ਰਾਂਤਿ ਕੇ ਮੁਦ੍ਦੇ ਪਰ ਲੇਨਿਨ ਕੇ ਵਿਚਾਰ ਲਿਖੋ।
(ਠ) ਸੰਸਦੀਯ ਲੋਕਤੰਤ੍ਰ ਮੇਂ ਰਾਜਨੀਤਿਕ ਦਲੋਂ ਕੀ ਭੂਮਿਕਾ ਪਰ ਏਮ.ਏਨ.ਰੌਯ ਕੇ ਵਿਚਾਰ ਸਮਝਾਓ।
(ਡ) 'ਟੋਟਲ ਰਿਵਾਲੂਯੂਸ਼ਨ' ਕੀ ਅਵਧਾਰਨਾ ਕੋ ਸਪਸ਼ਟ ਕਰੋ।
(ਢ) ਨੇਹਰੂ ਕੇ ਸਮਾਜਵਾਦੀ ਵਿਚਾਰੋਂ ਪਰ ਦੋ ਪ੍ਰਭਾਵਾਂ ਕਾ ਉਲੇਖ ਕਰੋ।
(ਣ) ਕਾਂਗ੍ਰੇਸ ਸੋਸ਼ਲਿਸਟ ਪਾਰਟੀ ਕੇ ਮਹਤ੍ਵਪੂਰਨ ਨੇਤਾ ਲਿਖੋ।

ਭਾਗ-1

- ਅਹਿੰਸਾ ਕੀ ਅਵਧਾਰਨਾ ਔਰ ਗਾਂਧੀ ਦੁਆਰਾ ਵਿਕਸਿਤ ਨਾਗਰਿਕ ਪ੍ਰਤਿਰੋਧ ਕੀ ਤਕਨੀਕਾਂ ਕੇ ਮਹਤ੍ਵ ਕੋ ਸਮਝਾਓ।
- ਸੁਰਾਜ ਕੇ ਵਿਭਿਨ ਆਯਾਮੋਂ ਪਰ ਗਾਂਧੀ ਕੇ ਵਿਚਾਰੋਂ ਕਾ ਵਿਸਤਾਰ ਸੇ ਪਰੀਖਣ ਕਰੋ।

ਭਾਗ-2

- ਅਪਨੇ ਮਹਤ੍ਵਪੂਰਨ ਲੇਖਨ ਮੇਂ ਜਾਤਿ ਕੇ ਮੁਦ੍ਦੇ ਪਰ ਅੰਬੇਡਕਰ ਕੇ ਵਿਚਾਰੋਂ ਕੀ ਜਾਂਚ ਕਰੋ।
- ਚਰਚਾ ਕਰੋ ਭਾਰਤ ਮੇਂ ਏਕ ਸਮਤਾਵਾਦੀ ਸਮਾਜ ਕੀ ਸਥਾਪਨਾ ਕੇ ਲਿਏ ਅੰਬੇਡਕਰ ਨੇ ਪ੍ਰਜਾਤੰਤ੍ਰ ਕਾ ਵਿਚਾਰ ਕੈਸੇ ਕੀਯਾ?

ਭਾਗ-3

- ਰੌਯ-ਲੇਨਿਨ ਵਿਵਾਦ ਔਰ ਇਸਕੇ ਨਿਹਿਤਾਰਥੋਂ ਮੇਂ ਵਿਭਿਨ ਦ੍ਰਿਸ਼ਟੀਕੋਣਾਂ ਕੀ ਜਾਂਚ ਕਰੋ।
- 'ਰੈਡੀਕਲ ਫ਼੍ਰਮੈਨਿਜ਼ਮ' ਪਰ ਏਮ.ਏਨ.ਰੌਯ ਕੇ ਵਿਚਾਰੋਂ ਪਰ ਗੰਭੀਰ ਚਰਚਾ ਕਰੋ।

ਭਾਗ-4

- ਨੇਹਰੂ ਕੇ ਆਰਥਿਕ ਵਿਕਾਸ ਕੇ ਸਮਾਜਵਾਦੀ ਮਾਡਲ ਕੀ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ਤਾਓਂ ਪਰ ਚਰਚਾ ਕਰੋ।
- ਜਯਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਨਾਰਾਯਣ ਕੀ ਸਮਾਜਵਾਦ ਕੀ ਅਵਧਾਰਨਾ ਕੇ ਯੋਗਦਾਨ ਕੀ ਜਾਂਚ ਕਰੋ।

*_**_*

(3)

ਨੋਟ: ਪ੍ਰਸ਼ਨ ਨੰਬਰ 1 ਲਾਜ਼ਮੀ ਹੈ ਅਤੇ ਹਰੇਕ ਭਾਗ (1-4) ਵਿੱਚੋਂ ਇੱਕ-ਇੱਕ ਪ੍ਰਸ਼ਨ ਦੀ ਚੋਣ ਕਰਦੇ ਹੋਏ, ਸਾਰਿਆਂ ਵਿੱਚੋਂ ਕੁੱਲ ਪੰਜ ਪ੍ਰਸ਼ਨ ਕਰੋ।

*_**_*

- ਹੇਠਾਂ ਲਿਖੇ ਪ੍ਰਸ਼ਨਾਂ ਵਿੱਚੋਂ ਕੋਈ ਦਸ ਪ੍ਰਸ਼ਨਾਂ ਦੇ ਉੱਤਰ ਲਿਖੋ:-
(ੳ) ਗਾਂਧੀ ਅਹਿੰਸਾ ਨੂੰ ਸਾਕਾਰਾਤਮਕ ਅਰਥ ਵਿਚ ਕਿਵੇਂ ਪਰਭਾਸ਼ਿਤ ਕਰਦਾ ਹੈ?
(ਅ) ਗੈਲਟ ਸਤਿਆਗ੍ਰਹ ਦੀ ਮਹੱਤਤਾ ਲਿਖੋ।
(ੲ) ਸਤਿਆਗ੍ਰਹ ਦੇ ਮਹੱਤਵਪੂਰਨ ਸੰਗਠਨਾਤਮਕ ਸਿਧਾਂਤ ਲਿਖੋ।
(ਸ) ਸਵਰਾਜ ਦੇ ਆਰਥਿਕ ਪਸਾਰਾਂ ਬਾਰੇ ਗਾਂਧੀ ਦੇ ਵਿਚਾਰ ਲਿਖੋ।
(ਹ) ਅੰਬੇਦਕਰ ਦੀ ਸੋਚ ਉੱਤੇ ਪ੍ਰਮੁੱਖ ਪੱਛਮੀ ਚਿੰਤਕਾਂ ਦੇ ਪ੍ਰਭਾਵ ਲਿਖੋ।
(ਕ) ਅੰਬੇਦਕਰ ਦੀ 'ਪੀਪਲਜ਼ ਐਜੂਕੇਸ਼ਨ ਸੋਸਾਇਟੀ' ਦੇ ਉਦੇਸ਼ ਲਿਖੋ।
(ਖ) 'ਸ਼ੁਦਰ ਕੌਣ ਸਨ' ਵਿਚ ਅੰਬੇਦਕਰ ਦੀਆਂ ਮੁੱਖ ਦਲੀਲਾਂ ਲਿਖੋ।
(ਗ) 'ਟੁਟਿਆਂ ਆਦਮੀ' ਬਾਰੇ ਅੰਬੇਦਕਰ ਦੇ ਵਿਚਾਰ ਲਿਖੋ।
(ਘ) ਐਮ.ਐਨ.ਰਾਇ ਅਨੁਸਾਰ, ਰਵਾਇਤੀ ਮਾਨਵਤਾਵਾਦੀ ਫਲਸਫਿਆਂ ਦੀਆਂ ਦੋ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ਤਾਵਾਂ ਲਿਖੋ।
(ਙ) ਐਮ.ਐਨ.ਰਾਇ ਦੇ ਰੈਡੀਕਲ ਮਾਨਵਤਾਵਾਦ ਦੇ ਉਦੇਸ਼ਾਂ ਦੀ ਵਿਆਖਿਆ ਕਰੋ।
(ਚ) ਬਸਤੀਵਾਦੀ ਇਨਕਲਾਬ ਦੇ ਮੁੱਦੇ ਤੇ ਲੈਨਿਨ ਦੇ ਵਿਚਾਰ ਲਿਖੋ।
(ਛ) ਸੰਸਦੀ ਲੋਕਤੰਤਰ ਵਿਚ ਰਾਜਨੀਤਕ ਪਾਰਟੀਆਂ ਦੀ ਭੂਮਿਕਾ ਬਾਰੇ ਐਮ.ਐਨ.ਰਾਇ ਦੇ ਵਿਚਾਰ ਸਪਸ਼ਟ ਕਰੋ।
(ਜ) ਸੰਪੂਰਨ ਇਨਕਲਾਬ ਦੇ ਸੰਕਲਪ ਨੂੰ ਸਪਸ਼ਟ ਕਰੋ।
(ਝ) ਨਹਿਰੂ ਦੇ ਸਮਾਜਵਾਦੀ ਵਿਚਾਰਾਂ ਉੱਤੇ ਦੋ ਪ੍ਰਭਾਵਾਂ ਨੂੰ ਲਿਖੋ।
(ਞ) ਕਾਂਗਰਸ ਸੋਸ਼ਲਿਸਟ ਪਾਰਟੀ ਦੇ ਮਹੱਤਵਪੂਰਨ ਨੇਤਾਵਾਂ ਦੇ ਨਾਮ ਲਿਖੋ।

ਭਾਗ-1

- ਅਹਿੰਸਾ ਦੇ ਸੰਕਲਪ ਦੀ ਮਹੱਤਤਾ ਅਤੇ ਗਾਂਧੀ ਦੁਆਰਾ ਵਿਕਸਤ ਸਿਵਲ ਪ੍ਰਤਿਰੋਧ ਦੀਆਂ ਤਕਨੀਕਾਂ ਬਾਰੇ ਦੱਸੋ।
- ਸਵਰਾਜ ਦੇ ਵੱਖ-ਵੱਖ ਪਸਾਰਾਂ ਉੱਤੇ ਗਾਂਧੀ ਦੇ ਵਿਚਾਰਾਂ ਦੀ ਵਿਸਥਾਰ ਵਿਚ ਪੜਤਾਲ ਕਰੋ।

ਭਾਗ-2

- ਅੰਬੇਦਕਰ ਦੀਆਂ ਮਹੱਤਵਪੂਰਨ ਲਿਖਤਾਂ ਵਿਚ ਜਾਤੀ ਦੇ ਮੁੱਦੇ ਉੱਤੇ ਵਿਚਾਰਾਂ ਦੀ ਪੜਤਾਲ ਕਰੋ।
- ਭਾਰਤ ਵਿਚ ਇਕ ਸਮਾਨਵਾਦੀ ਸਮਾਜ ਦੀ ਸਥਾਪਨਾ ਲਈ ਲੋਕਤੰਤਰ ਦੇ ਵਿਚਾਰ ਨੂੰ ਅੰਬੇਦਕਰ ਕਿਵੇਂ ਸਮਝਦਾ ਸੀ? ਚਰਚਾ ਕਰੋ।

ਭਾਗ-3

- ਰਾਇ-ਲੈਨਿਨ ਵਿਵਾਦ ਦੇ ਵੱਖਰੇ ਪਰਿਪੇਖਾਂ ਅਤੇ ਇਸ ਦੇ ਪ੍ਰਭਾਵ ਦੀ ਪੜਤਾਲ ਕਰੋ।
- 'ਰੈਡੀਕਲ ਮਨਵਤਾਵਾਦ' ਉੱਤੇ ਐਮ.ਐਨ.ਰਾਇ ਦੇ ਵਿਚਾਰਾਂ ਦਾ ਆਲੋਚਨਾਤਮਕ ਚਰਚਾ ਕਰੋ।

ਭਾਗ-4

- ਨਹਿਰੂ ਦੇ ਆਰਥਿਕ ਵਿਕਾਸ ਦੇ ਸਮਾਜਵਾਦੀ ਨਮੂਨੇ ਦੀਆਂ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ਤਾਵਾਂ ਬਾਰੇ ਆਲੋਚਨਾਤਮਕ ਚਰਚਾ ਕਰੋ।
- ਜੈ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਨਾਰਾਇਣ ਦੇ ਸਮਾਜਵਾਦ ਦੇ ਸੰਕਲਪ ਦੇ ਯੋਗਦਾਨ ਦੀ ਪੜਤਾਲ ਕਰੋ।

*_**_*